

Univerziteta umetnosti u Beogradu
Senat Univerziteta umetnosti
Veće interdisciplinarnih doktorskih studija
Kosančićev venac 29, Beograd

IZVEŠTAJ KOMISIJE ZA OCENU I ODBRANU DOKTORSKE DISERTACIJE SMILJKE JOVANOVIĆ

Mogućnosti teorijske apropijacije: Karneval i maskarada u kulturi, umetnosti i teoriji kandidatkinje Smiljke Jovanović

UVODNO OBRAZLOŽENJE

Smiljka Jovanović (dev. Milosavljević) je temu doktorske disertacije prijavila oktobra 2011. godine, a pozitivan Izveštaj komisije za procenu teme doktorske disertacije (imenovane 15. decembra 2011. godine od strane IPS Veća UU, u sastavu: dr Vesna Mikić, vanredni profesor Fakulteta muzičke umetnosti, dr Nevena Daković, redovni profesor Fakulteta dramskih umetnosti i dr Jasmina Čubrilo, docent Akademije umetnosti u Novom Sadu) Senat Univerziteta umetnosti je usvojio na Sednici održanoj 23. februara 2012. godine i za mentora imenovao dr. Vesnu Mikić, vanrednog profesora Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu. Mentor je 28. septembra 2015. godine, obaveštavajući Veće interdisciplinarnih studija Univerziteta umetnosti o završetku rada kandidatkinje na disertaciji, predložio sastav Komisije za ocenu i odbranu disertacije. Odlukom Veća interdisciplinarnih studija Univerziteta umetnosti u Beogradu br. 9/606 od 15. oktobra 2015. godine imenovana je Komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidatkinje Smiljke Jovanović pod naslovom: **Mogućnosti teorijske apropijacije: Karneval i maskarada u kulturi, umetnosti i teoriji**

Članovi Komisije:

dr Vesna Mikić, redovni profesor Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteteta umetnosti u Beogradu, mentor
dr Milena Dragičević Šešić, redovni profesor Fakulteta dramskih umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu

dr Sonja Marinković, redovni profesor Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu

dr Miodrag Šuvaković, redovni profesor Fakulteta za medije i komunikacije Univerziteta Singidunum, Beograd

dr Jasmina Čubrilo, vanredni profesor Odeljenja za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

na sastanku održanom 25. novembra 2015. godine saglasili su se da disertacija Smiljke Jovanović ispunjava sve uslove za javnu odbranu i sačinili Izveštaj koji, saglasno odlukama Univerziteta umetnosti, sadrži: uvodno obrazloženje, biografske podatke o kandidatkinji, analizu disertacije, kritički uvid i ocenu rezultata doktorske disertacije, te zaključak Komisije.

BIOGRAFIJA

Smiljka Jovanović (dev. Milosavljević) je rođena 1982. godine u Valjevu. Diplomirala je 2009. godine na Katedri za muzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu. Iste godine upisala je Interdisciplinarnu doktorske studije na Univerzitetu umetnosti u Beogradu, odsek Teorija umetnosti i medija. Od 2009. do 2011. godine, radila je na poziciji glavnog nototekara u Muzičkoj produkciji Radio-Televizije Srbije, gde se bavila arhivarskim i promoterskim delatnostima. U tom periodu, napisala je preko pedeset prikaza, kritika, programskih knjižica i protokolarnih tekstova za nastupe svih sedam ansambala Muzičke produkcije RTS. Godine 2011, diplomski rad Smiljke Milosavljević, *Identitetska pozicioniranja Džona Zorna*, objavljen je kao knjiga u okviru edicije *Muzikološke studije – interpretacije Les beaux excentriques* u izdanju Katedre za muzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu. Jovanović je autorka više naučnih tekstova iz oblasti muzikologije i teorije umetnosti i medija.

Izbor tekstova:

„Kontradikcije muzičkih identiteta Džona Zorna”, u *Od Platona do Džona Zorna, Muzikološke studije – Zbornik studentskih radova*, Beograd: Katedra za muzikologiju, FMU, 2008, 349–362 (pod imenom Smiljka Milosavljević);

„*Jump cut* tehnika filmske montaže Žan-Lika Godara i *file cards* kompozicioni metod Džona Zorna: analogije i implikacije”, u *ART+MEDIA, Časopis za studije umetnosti i medija / Journal of Art and Media Studies*, No. 6, 2014, 66–72);

„Defining Jewish-ness: Hints and Tips in John Zorn’s (Extra)Musical Package”, rad pročitan na simpozijumu *Musical Practices – Continuities and Transitions: The Twelfth International Conference of the Department of Musicology of the Faculty of Music, University of Arts in Belgrade* (2014), u štampi;

„Glas kao maskarada: Audibilni rodni performans u nekoliko reprezentativnih teorijskih diskursa o ženskom identitetu”/„Voice as a masquerade: Audible gender performance in several representative theoretical discourses on female identity”, u *Novi zvuk – internacionalni časopis za muziku/New Sound – International Magazine for Music*, No. 45, u štampi.

Kao student, Jovanović je bila korisnica stipendije za mlade talente Opštine Valjevo. Autorka je muzike za dva kabarea Boška Milosavljevića. Trenutno je zaposlena u jednoj agenciji za programiranje.

ANALIZA DOKTORSKE DISERTACIJE

Tehnički podaci: Disertacija **Mogućnosti teorijske apropijacije: Karneval i maskarada u kulturi, umetnosti i teoriji** obuhvata 270 stranica. Naslovne strane (na srpskom i na engleskom jeziku), stranica sa spiskom imena članova Komisije, izjava zahvalnosti, te tri stranice sadržaja – nisu numerisane. Disertacija je pisana fontom Times New Roman, veličine slova 12, u proredu 1, 5. Sadrži 39 grafičkih – crno-belih i kolor reprodukcija, i dva notna primera. Korišćena literatura (spisak priložen na stranama 243–255) sadrži 200 jedinica na srpskom, hrvatskom, srpsko-hrvatskom i engleskom jeziku, uz dodatnih 27 internet izvora na srpskom i engleskom jeziku navedenih u vebografiji (str. 255–257). Broj podnožnih napomena je 313, a za reference korišćen je Čikago model. Na strani 262 priložena je kratka Biografija, a strane 259 do strane 261 sadrže: Prilog 1 – Izjavu o autorstvu; Prilog 2 (str. 260) – Izjavu o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada; Prilog 3 (str. 261) – Izjavu o korišćenju.

Disertacija **Mogućnosti teorijske apropijacije: Karneval i maskarada u kulturi, umetnosti i teoriji** koncipirana je u sedam numerisanih celina različitih obima i funkcija - 1. Uvod (str. 5–27); 2. Igra i smeh: arhetipski konteksti u kojima nastaju i žive karnevali i maskarade (str. 27–51); 3. Polisemija pojmova karnevala i maskarade (str. 51–60); 4. Kulturalne in/per-verzije: istorijski i društveni aspekti karnevala i maskarade važni za procese teorijske apropijacije ovih pojmova (str. 60–101); 5. Vidovi, postupci i perspektive teorijske apropijacije pojmova karnevala i maskarade (str. 101–183); 6. Predlozi za tumačenja umetničke apropijacije karnevala i maskarade (str. 183–238) i 7. Zaključak (str. 238–243). Konciznim i preciznim uvodnim razmatranjima koja ostvaruju platformu za teorijsku elaboraciju drugog i trećeg poglavlja, čiji će nalazi postati mehanizmi za "težišnu" i inventivnu raspravu u četvrtom, petom i šestom poglavlju, balansiraju podjednako koncizni iskazi zaključnog poglavlja. Nakon rezimea i ključnih reči na srpskom i engleskom jeziku (str. 1–4), trima uvodnim potpoglavljima (1a. *Od metateorije i ka metateoriji* str. 5–7; 1b. *Postupak apropijacije:*

metamorfoza značenja i "destilacija" iskustva, str. 8–17 i 1.c *Osvrt na metodološke postupke i ciljeve studije*, 18–34) usitinu otpočinje naučna rasprava Smiljke Jovanović. Odlučujući, dakle, da u **Uvodu** predoči, za njeno istraživanje osnovne postavke metateorijskog diskursa zasnovanog na postupku aproprijacije, kandidatkinja elegantnim i jasnim misaono-jezičkim postupkom već ovde uspostavlja metodološku platformu svojih daljih razmatranja, čineći na taj način uvodno izlaganje kako integralnim i neodvojivim segmentom istraživanja, tako i čvrstim okvirom njegovog daljeg toka. Zahvaljujući odabranom *in medias res* pristupu, zasnovanom na interpretaciji naslova rasprave, čitaocu je jasno predstavljen predmet rada (karneval i maskarada u istoriji, društvu i kulturi, te različitim teorijama) kao i njegova, kako je autorka u jednom trenutku opisuje "meandrirajuća problematika" (str. 7) uslovljena, podstaknuta i razvijana mehanizmima teorijske aproprijacije. Svojim "Osvrtom na metodološke pristupe i ciljeve studije" Smiljka Jovanović pokazuje da je njeno istraživanje primarno zainteresovano za "puteve" karnevala i maskarade od živih, društvenih praksi, do teorije i metateorijskih diskursa, pokazujući osobenu širinu uvida u različite trajektorije tih puteva te iskazujući želju da svojim radom "mapira 'faze' i aspekte aproprijacije – od definisanja toga šta su karneval i maskarada u društvu i kulturi, preko toga kako se oni pojavljuju i 'koriste' u umetnosti, do njihovog teorijskog koncipiranja i 'upotrebe' u naučnim diskursima" (str. 26).

Da bi realizovala opisanu vrstu mapiranja kakvu je osmislila, kandidatkinja u naredna dva poglavlja rada, pokretom od opšteg ka posebnom, spretno širi i sužava fokus rasprave postavljajući potrebne kontekstualne, i pojmovno-terminološke mehanizme za njen dalji tok. Tako, dok u drugom poglavlju **Igra i smeh: Arhetipski konteksti u kojima nastaju i žive karnevali i maskarade** (str. 27–56) kao da "dublet" uspostavljen na relaciji: umetnička/kulturalna praksa – teorijska praksa u uvodnom segmentu (pa i čitavom radu), sada poprima "lik" para igra – smeh (2. b. *Ludistički koreni karnevala i maskarade*, str. 30–41; 2. c. *Smeh kao izvorište karnevala i maskarade*, str. 42–50), dotle se u kraćem trećem poglavlju, **Polisemija pojmova karnevala i maskarade** (str. 51–59) u izuzetno spretno izvedenoj raspravi svakog od pojmova (3.a. *Terminološke i pojmovne odrednice karnevala*, str. 51–56; 3. b. *Terminološke i pojmovne odrednice maskarade*, str. 56–59) taj par "transformiše" i "redukuje" na zasebne "čestice" teorijskog promišljanja, koje kandidatkinji omogućava izvođenje

diskretnih, no ipak specifičnih razlika između maskaradnog i karnevalskog principa/pristupa u različitim umetničkim/kulturalnim i teorijskim praksama. No, činjenica jeste da im je, u oba slučaja, poreklo "zajedničko" i otuda se ovom čitavom delu rasprave kao osobeni uvod i element "ravnoteže" pokazuje prvo potpoglavlje drugog poglavlja - *Teorijska konstrukcija konteksta nastanka karnevalske maskarade kao inicijacije teorijske aproprijacije pojmova karnevala i maskarade* (str. 27–30). Jer, ako će u slučaju "terminološko-pojmovnih" razmatranja pažnja kandidatkinje biti usmerena teorijskim diskursima koji su ih apropirali, onda će njena teorijska interpretacija "puta" kojim do takvih aproprijacija dolazi biti u isti mah i izvođenje njene, lične, metateorijske aproprijacije, pa se kao jedna od značajnih tvrdnji u ovom kontekstu pokazuje i sledeća, iskazana upravo u prvom potpoglavlju drugog poglavlja: "Apstrahovanjem i teoretizovanjem konteksta iz koga potiče karnevalska maskarada započinje i proces razumevanja teorijske aproprijacije". (str. 29). Sa ovim ciljem pred sobom, autorka postepeno uključuje u raspravu ludističke, ali i teorijske postavke gejmske teorije, te studija igre, studija književnosti, jezika, te rodnih studija koje će joj omogućiti diskretna, i tim pre, veoma uspešna "ulančavanja" sopstvenog metateorijskog tekstualnog tkanja.

Uspostavivši, očit, jedan osobeni i zreli stil strukturiranja tekstualne celine i izlaganja u kojem se uvodna razmatranja (kako na nivou makro-, tako i na nivou mikrostrukture teksta) granaju, rascvetavaju i šire u manje studije-minijature primarno posvećene što karnevalu, što maskaradi, no nikada sa tvrdim i fiksiranim granicama između ta dva, Smiljka Jovanović otpočinje drugi i značajno obimniji segment rasprave u kojem će svako od poglavlja biti posvećeno onim, u Uvodu, pa i naslovom rasprave, "obećanim" područjima u kojima se mogu pratiti i interpretirati ontološke i fenomenološke značajke (aproprijacije) karnevala i maskaradi, a to su: istorijsko-društveni, teorijski i umetnički konteksti.

Četvrto poglavlje - **Kulturalne in/per-verzije: istorijski i društveni aspekti karnevala i maskarade važni za procese teorijske aproprijacije ovih pojmova** (str. 60 –101) - oblikovano u šest potpoglavlja, posvećeno je hronološkom sagledavanju kulturalno-istorijskih aspekata maskarade (kao starije prakse) i karnevala, isprva u odvojenim problematizacijama (4a. *Problemi distinkcije značenja maskarade u ritualnom i ranom pozorištu*, str. 60–69; 4 b. *Maskarada u počecima pozorišne umetnosti*, str. 69–76; 4. c *Uloga hrišćanskog svetozora u*

utemeljenju karnevala i karnevalske maskarade, str. 77–84; 4 d. Rani razvoj karnevala u poznom srednjem veku i renesansi, str. 85–92; 4 e. "Umnožavanje" društvenih funkcija maskarade od poznog srednjeg veka do 20. veka, str. 93–98), koje naravno uvažavaju i ističu međuprožimanja dvaju praksi, da bi u završnom potpoglavlju upravo ta međuprožimanja bila osvetljena kao osobenost savremenih "pojavnosti i značenja" dva fenomena/dve prakse (4.f *Savremene pojavnosti i značenja karnevala i maskarade*, str. 98-100). Iscrtavajući dugačke trajektorije koje presecaju istorijske stratume duže od trajanja evropske civilizacije, Smiljka Jovanović pokazuje da je, iako područje njenog interesovanja/istraživanja jesu primarno (zapadno) evropske kulturne formacije i istorijske konjunktore, u potpunosti svesna širine i dalekosežnosti problematike kojom je odlučila da se bavi. Ovime ona ne samo da opravdava tumačenje arhetipskih konteksta u kojima se oni pojavljuju iz drugog poglavlja, već i suptilno najavljuje svoje slobodno kretanje kroz "druge" ne samo po tome što su teorijske i umetničke, već i po tome što pripadaju različitim kulturalnim formacijama od zapadnoevropskih, apropijacije (pojmov) karnevala i maskarade koje će uslediti u narednim poglavljima.

Peto poglavlje - **Vidovi, postupci i perspektive teorijske apropijacije pojmova karnevala i maskarade** (str. 101–182), "odzvanjajući" isprva nalazima iz trećeg poglavlja u potpoglavljima koja i svojim naslovima "referiraju" na njega (5a *Implikacije i značaj teorijske apropijacije pojma karnevala*, str. 101–107; 5b. *Implikacije i značaj teorijske apropijacije pojma maskarade*, str. 108 –110) zapravo ih "usidruju" u polje teorije, pripremajući teren/terminologiju za uvođenje teorijskih platformi koje će, potom, zahvaljujući svojim apropijacijama pojmova karnevala i maskarade koje su ostvarile osobene pojmovno-terminološke mreže, autorki poslužiti da sopstveni metateorijski aparat izveden upravo na njihovom daljem umrežavanju, pokuša da "ispita" u polju umetnosti u narednom poglavlju. Imajući u vidu značaj, te razgranatost mehanizama apropijacije pojma/koncepta karnevala u radu Mihaila Bahtina, razumljivo je što će Jovanović terminološki "punktirati" njegovu književnu teoriju, isprva interpretirajući, ali u isti mah i apropiirajući pojmove dijaloga, polifonije, heteroglosije i hronotopa (5c. *Glavne "tačke" prodora karnevala u teoriji o jeziku i romanu: dijalog, polifonija, heteroglosija i hronotop*, str. 111–123). I kao što su, mada naoko "nevidljivo" no uistinu nužno, u raspravi o Bahtinu figurirale i druge, ponekad i "opozitne" lingvističke i platforme teorije i

istorije književnosti, u nastavku rasprave, kada Jovanović u skladu sa već uspostavljenim "ritmom" strukturiranja izlaganja, "širi", može se reći potpoglavlje 5b u potpoglavlje 5d (*Glavne "tačke" podora maskarade u psihoanalitičke i feminističke teorije o rodnoj identifikaciji: koncept drugosti i identitetska transcendentalnost - maska i Drugi*, str. 124–131), sada se potpuno vidljivo "pod kapom" identitetskih teorija umrežavaju psihoanalitičke i postavke rodnih studija (ne bez osvrta i na uvide postkolonijalnih studija, te samim tim i studija kulture) ostvarujući mrežna "čvorišta", nanovo diskretno ortografski i jezički rešena autorkinim "tačkanjima" aproprijacijom koncepta *drugosti*. Konačno, pozivajući nanovo "u pomoć" istorizacijski postupak bez kojeg ne bi postao ni njen postupak (meta)teorizacije, Jovanović u poslednja dva potpoglavlja ostvaruje osobeni uvid u, s jedne strane, dalju (teorijsku) "sudbinu" Bahtinovih postavki i koncepta karnevala, a sa druge strane, u teorijsku recepciju/aproprijaciju pojma maskarade (5e. *Dalji razvoj teorijske apropijacije karnevala: koncept karnevalizacije (karnevalska slika, karnevalski žanr i groteska) i karneval kao proto-forma* (str. 132–164); 5f. *Dalji razvoj teorijske apropijacije maskarade kod Džoun Rivijer, Žaka Lakana, Džudit Batler, Andžele Mekrobi i nekolicine drugih autora*, str. 165–182).

Na opisani način u teoretizaciju stigavši od ontološko-fenomenoloških, primarno performativnih pojmovnih rešenja, Smiljka Jovanović u šestom poglavlju rada - **Predlozi za tumačenja umetničke apropijacije karnevala i maskarade** (str. 183–238) izvodi osobenu, za svoje istraživanje, i svoju užu naučnu oblast teorije umetnosti i medija važnu analitičku interpretaciju umetničkih praksi koje, po njenom mišljenju, apropiiraju karneval i maskaradu čime u isti mah i omogućavaju kako teorijsku apropijaciju tih fenomena/praksi/konceptata, tako i njima pripadajućih, iz njih izvedenih teorijskih konceptata i praksi. U skladu sa tako široko postavljenim rakursom, ovo poglavlje kao da "reflektuje", nazovimo ga tako "istorijsko", drugo poglavlje rada, što iznova ukazuje na spisateljsku zrelost i samostalnost autorke, i čini ovo štivo još pitkijim i zanimljivijim. Čitalac tako ima priliku da zajedno sa Smiljkom Jovanović "proveri" da li funkcionišu i na koji nači se izvode: karnevalizacija ("uparena" za žanrom, groteskom, pa i karnevalskom slikom) u slučaju stvaralaštva Pitera Brojgela starijeg (6a. *Karnevalizacija likovnog izraza u žanr-slikarstvu Pitera Brojgela starijeg*, str. 183–194); karnevalizacija muzike (sprovođenjem nrp. mehanizma heteroglosije/raznojezičnosti u kontekstu muzičke polifonije,

ali i "venecijanskog dijaloga") na primeru moteta Gijoma de Mašoa i nešto kasnijeg autora, Đovanija Gabrijelija (*Karnevalizacija muzike u srednjovekovnom motetu*, str. 195–207). Istorizacija postupka karnevalizacije u domenu vizuelnih umetnosti (prevažodno slikarstva), te muzike upotpunjena je nekim drugim primerima kojima je vešto "premošćena" dijahronija, i izbegnut pozitivistički/teleološki, u prilog genaloškog principa istorizacije (6c. *Nekoliko drugih priloga sagledavanju karnevalizacije likovnog i muzičkog izraza*, str. 208–218). Konačno, poslednje, jedino, ali ništa manje značajno potpoglavlje, posvećeno je operi i glasu kao predmetu interpretacije principa maskiranja i maskarade a iz vizure rodnih studija (6d. *Opera: glas kao rodna maska i otelotvorenje ideala putem maskarade*, str. 219–237). Ne samo da je u njemu izveden osobeni medijski spoj do sada dva izdvojena medijska/čulna prostora (vizuelnog i auditivnog), naravno potekao iz osobenosti višemedijske prirode operne umetnosti, nego je načinjena, a upravo zahvaljujući teorijskoj aproprijaciji izvođenja ženskosti/ženske drugosti putem maskiranja/maskarade, i spona između zapadnoevropskog i dalekoistočnog opernog teatra (u rasponu od barokne italijanske opere do japanskog kabuki teatra i Pekinške opere).

Zaključak (str. 238–242), kao što je već istaknuto, ostvaren je kao sažeti osvrt na pređeni put u istraživanju. Smiljka Jovanović, u dobroj tradiciji škole iz koje potiče, tumačeći taj put, ukazujući još jednom na njegove osobenosti važne za njen rad, ostavlja svoj diskurs, svoje teorijske nalaze dakle, otvorenima za nove interpretacije:

U ovom radu su različite teoretizacije, kako karnevala i njemu bliskih koncepata tako i maskarade i njoj srodnih fenomena, shvaćene kao „mreža” tekstova i mišljenja – bahtinovskih glasova – u konstantnom dijalogu i isprepletanim, polifonim odnosima. U ovim međuodnosima se pojmovi karnevala i maskarade uvek iznova dodiruju i odaljavaju, otelotvoruju u istorijskim pojavnostima, a onda apstrahuju u elaborativnim teorijama, materijalizuju u reči, slici i zvuku, a potom raspršuju u mnoštvo misaonih koncepata. Kroz njihove konstantne ontološke i fenomenološke transfiguracije proširuje se značenjski spektar ovih pojmova, usled čega se otvaraju novije i novije mogućnosti njihove teorijske aproprijacije, a time i konstituisanja inovativnih i zanimljivih interpretacija. (str. 242)

KRITIČKI UVID I OCENA REZULTATA

Opšti pogled na doktorsku disertaciju

Doktorska disertacija Simljke Jovanović **Mogućnosti teorijske aproprijacije: Karneval i maskarada u kulturi, umetnosti i teoriji**, zreo je, samostalan i originalan naučni rad posvećen analitičkoj interpretaciji i teoretizaciji pojmova/praksi/fenomena karnevala i maskarade u kulturi, društvenoj istoriji, umetnosti i teoriji (umetnosti). Disertacija je osmišljena i uspešno sprovedena kao izvođenje metateorijskog, hibridnog diskursa koji otkrivajući mehanizme aproprijacijskih praksi u umetnosti, kulturi i teoriji, sam počiva na aproprijaciji detektovanih mehanizama, čime je ostvaren i jedan od njegovih osnovnih ciljeva, dobijen jedan od mogućih odgovora na pitanje kako se teorijom tumači/izvodi teorija, i to teorija zasnovana/inicirana proučavanjem umetničkih, kulturalnih i društvenih praksi.

Predmet i cilj rada

Predmet rada Smiljke Jovanović jesu mogućnosti teoretizacije kulturnih, društvenih i umetničkih fenomena i teorijskih koncepata karnevala i maskarade, sa posebnim naglaskom na postupcima preuzimanja i transformacije – aproprijacije, uz pomoć kojih se artikulišu teorijski i metateorijski diskursi. Predmet rada odabran je sa primarnim ciljem da se ispita i usvoji praksa teorijske aproprijacije "kao jedno dostupno i delotvorno sredstvo u realizaciji i okvirima teorijskog i metateorijskog rada" (str. 6). Da bi se došlo do rezultata proučavanja praksi teorijske aproprijacije, postavljen je i niz drugih ciljeva uslovljenih predmetom rada, a neki od njih su: razotkrivanje ontoloških i fenomenoloških karakteristika karnevala i maskarade, njihovih performativnih odlika, ali i potencijala za teorijske konceptualizacije, no i ništa manje značajne, aproprijacije upravo teorijski konceptualizovanih karnevala i maskarade i njima bliskih pojmova "u sferi kreativne ekspresije" (str. 23), sa konačnim ciljem izvođenja metateorijskog diskursa u sferi teorije umetnosti i medija.

Osnovne polazne hipoteze

Polazne pretpostavke istraživanja, sveprisutne su, mada ne "formalno" predočene tekstom. Naime, reklo bi se da ih već u uvodnom razmatranju Smiljka Jovanović, jasno postavlja. Pretpostavke od kojih polazi, i koje izvodi su sledeće:

1. Praksa teorijske aproprijacije važna je za izvođenje svakog teorijskog i metateorijskog govora o kulturi, društvu i umetnosti.

2. Ukoliko je takva praksa izvedena aproprijacijom postojećih kulturalnih/društvenih/umetničkih fenomena kakvi su karneval i maskarada te da bi bila uspešno izvedena, neophodno je "raščlaniti" i podvrgnuti analazi sve njene "korake" i "elemente".

3. Ukoliko se, prvenstveno "elementi" (u konkretnom slučaju: karneval i maskarada) ne daju uvek, i gotovo da se uopšte ne daju izdvojiti iz "jedinjenja" kao "čisti", to znači da praksa teorijske aproprijacije mora da bude: a) zasnovana na hibridnim teorijskim platformama i b) na raznovrsnim kontekstualizacijama ili "presecima", npr. iz istorijske, ontološko-fenomenološke (igra, smeh, liminalno) ili neke druge vizure.

4. Ako se na predložen način problematizuju/apropriiraju/interpretiraju pojmovi/fenomeni/prakse karnevala i maskarade, moguće ih je koristiti kao operativne pojmove u interpretacijama umetničkih praksi, čak i u onim slučajevima gde nisu "inicijatori" ili upadljivo "vidljivi" učesnici kreativnog procesa.

Sve hipoteze od kojih je pošla, Smiljka Jovanović na pronicljiv, konsekventan i teorijski ubedljiv način dokazuje i potvrđuje, ispunjavajući tako i osnovne ciljeve svoga istraživanja.

Metodološki okvir istraživanja

Smilja Jovanović jasno predstavlja metode svoga istraživanja u jednom od uvodnih potpoglavlja rada u kojem predstavlja izuzetno inspirativno oblikovanu miksturu uvida u postojeću teorijsku literaturu iz domena teorija karnevala i teorija maskarade (bazičnih teorija za njeno istraživanje), i najraznolikijih teorijskih naslova/postavki kojima će ostvariti, definisati i izvesti svoju bazično (meta)teorijsku metodu. Tako, ona apropirira nalaze iz oblasti: studija i napisa o srednjovekovnoj kulturi; teorije o karnevalu Mihaila Bahtina; psihološke i filozofske, kao i književno-teorijske i umetničke teorije smeha/o smehu, kao i nalaze studija kulture po istom pitanju; studije igre; gejmn teorija; dijaloške studije, teorije maskarade, teorije identiteta; studije izvođačkih umetnosti; studije rituala; teorije žanra, itd... Tu su, naravno, i muzikologija (kao primarna disciplina Smiljke Jovanović, i sama ustanovljena kao interdisciplinarna praksa), kao i

istoriografija (kulturalna istorija, istorija književnosti i umetnosti). Imajući u vidu obuhvatnost postupka, reklo bi se takođe, da je osnovna metoda rada, obećana i naslovom ali i ciljevima rada, zapravo, teorijska apropiacija.

A, svaka apropiacija se može tumačiti i kao interpretativna metoda, te u tom smislu, značajno mesto u metodološkoj mreži Smiljke Jovanović pripada i analitičko-interpretativnom aspektu metodologije (sa naglašenijim prvim članom "para" u pretposljednem poglavlju).

Rezultati istraživanja

Doktorska disertacija Smiljke Jovanović, zasnovana na istraživanjima mogućnosti teorijske apropiacije karnevala i maskarade, rezultira: a) potvrdom mogućnosti upravo takve teorijske prakse, jer b) zapravo i sama jeste jedan, mogući rezultat takve prakse. Napisana je, više puta u ovom Izveštaju pohvaljenim, zrelim, jasnim, čistim i preciznim jezikom. Čini se da su ovde ne samo predloženi rezultati konkretnog istraživanja, već i mnogo više od toga – rezultati čitavog studija na doktorskom programu Grupe za teoriju umetnosti i medija UU u Beogradu, ali i osnovnim studijama muzikologije na FMU u Beogradu. Jer, pored nesumnjivo originalnih doprinosa ostvarenih u disertaciji, izuzetno je ubedljivo kretanje kroz različite discipline, teorije i diskurse koje ostvaruje Smiljka Jovanović. Zbog toga je vredan rezultat istraživanja i elokventni, obuhvatni, sveprožimajući metateorijski diskurs koji autorka izvodi.

Korišćena literatura

Jedinicama literature (detaljnije opisanim i pobrojanim u tehničkim podacima iznetim u uvodnom obrazloženju Izveštaja) Smiljka Jovanović pristupa kako sa poštovanjem, tako i, kako se to od teoretičarke njenog pedigreia i očekuje – kritički. Ne ustručavajući se da se "okrene" starijoj literaturi, kao i da uđe "u koštac" sa onom najnovijom, Smiljka Jovanović takođe potvrđuje samostalnost i otvorenost svoje istraživačke pozicije i karaktera, sposobnost za kritičko mišljenje i problematizaciju koje su nužan preduslov za svaki ozbiljan teorijski rad. Više puta ovde isticane konciznost, konkretnost i jasnoća jezika, nalaze se i u izboru literature, kao i u kandidatkinjinom opisu tog izbora (potpoglavlje 1c) kojim nedvosmisleno otkriva povode, razloge te načine sopstvene funkcionalizacije određenih izvora. U tom pogledu, način na koji je

korišćena literatura u ovoj disertaciji, može da služi kao "uzorni" primerak za odnos prema korišćenoj literaturi.

ZAVRŠNA OCENA

Doktorska disertacija **Mogućnosti teorijske aproprijacije: Karneval i maskarada u kulturi, umetnosti i teoriji** kandidatkinje Smiljke Jovanović je problemski interdisciplinarni naučni rad kojim je kandidatkinja potvrdila naučne kompetencije u području interdisciplinarnih nauka o umetnostima i medijima. Ne samo da je svojom disertacijom dokazala da je spremna za samostalni naučni rad, već je, otišavši i korak dalje, Smiljka Jovanović, u vrsti, ako ne "auto-psihoanalitičkog", onda svakako samokritičkog teorijskog poduhvata izvela originalan metateorijski diskurs koji, čini se, značajno prevazilazi zahteve doktorske disertacije.

Komisija ocenjuje doktorsku disertaciju Smiljke Jovanović kao zasnovan i inovativan istraživački naučni rad kojim su argumentovano pokazane i razrađene najvažnije teorijske pretpostavke prakse teorijske aproprijacije (pojmova) karnevala i maskarade u kulturi, umetnosti i teoriji.

Komisija sa izuzetnim zadovoljstvom predlaže Veću interdisciplinarnih studija i Senatu Univerziteta umetnosti u Beogradu da prihvati izveštaj, te da pokrene proceduru za javnu odbranu doktorske disertacije Smiljke Jovanović.

U Beogradu, 25. novembra 2015. godine

Članovi Komisije:

dr Vesna Mikić, redovni profesor
Fakultet muzičke umetnosti, Univerzitet umetnosti u Beogradu, mentor

dr Milena Dragičević Šešić, redovni profesor
Fakultet dramskih umetnosti, Univerzitet umetnosti u Beogradu

dr Sonja Marinković, redovni profesor
Fakultet muzičke umetnosti, Univerzitet umetnosti u Beogradu

dr Miodrag Šuvaković, redovni profesor
Fakultet za medije i komunikacije, Univerzitet Singidunum, Beograd

Dr Jasmina Čubrilo, vanredni profesor
Odeljenje za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu